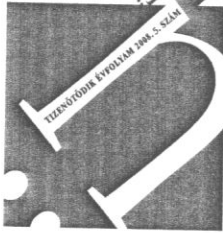


ÜGYSZÉK LAPJA
www.ugyszek.hu
Kiadja az Ügyszékek Országos Egyesülete



2008.





TARTALOM

TANULMÁNYOK

DR. ENDRÓDI ATTILA 5
18 éven aluliakról csak 18 éven felülieknek!

DR. NAGY ANITA 19
A vádalkuról

DISPUTA

DR. JÁVORSZKI TAMÁS – DR. RONGÁNE DR. SRAKTA IBOLYA 35
A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése
bűncselekményének jogalkalmazási kérdései

FIGYELŐ – ÜGYÉSZI HÍREK

DR. NÁNÁSI LÁSZLÓ 57
A magyar királyi ügyészség az I. világháború idején (I. rész)

FIGYELŐ – EGYESÜLETI HÍREK

ID. FAZEKAS GÉZA 71
A „kóbor macska”

FIGYELŐ – OKRI HÍREK

DR. PÓCZIK SZILVESZTER 79
A nemzetközi migráció kockázatai

FIGYELŐ – EURÓPAI KITEKINTŐ

DR. JANCSÁK RAMÓNA 87
A szabadságvesztés büntetésüket töltő nők helyzetének
nemzetközi gyakorlata

KÖNYVISMERTETÉS

DR. KISS ANNA 105

Recenzió dr. Mészáros Ádám A Bűncselekmények elkövetői című könyvéről

KÖNYVJAJÁNLÓ

SÜMEGINÉ DR. TÓTH PIROSKA 107

Válogatás a szakirodalomból

MELLÉKLET

Új európai börtön szabályok és magyarázatuk – IV. rész 109

(Összeállította: dr. Vokó György)

DR. BÓCZ ENDRE 117

Közvédelmi működés – nemzetközi követelmények – III. rész

18 ÉVEN ALULIAKRÓL CSAK 18 ÉVEN FELÜLIEKNEK

(A fiatalok által elkövetett emberölések Bács-Kiskun megyében, 2005-2006 között)

Csaknem két évtizedes gyermek- és ifjúságvédelmi ügyési tapasztalattal a hátam mögött két okból gondoltam, hogy tollat ragadva felhívom a figyelmet a megyebelie fiatalok bűnözésén belül mutatkozó, néhány – az országos átlagot meghaladó mértékű – igen aggasztó jelenségre.

Az egyik ok a legfrissebb statisztikai adatokban mutatkozik: míg 2004 óta országos szinten folyamatosan csökken az ismertté vált fiatalok bűnelkövetők száma (2006-ban 7,5%-kal, 2007-ben 3,5%-kal), addig megyénkben a 2007. évben kiugróan jelentős mértékben, 24,5%-kal nőtt e korosztály felderített bűnelkövetőinek száma. A 14 éven aluli, tehát gyermekkorú elkövetők esetében is hasonlóan negatív képet fest a megye bűnözése: 2007-ben számuk országosan 5%-kal csökkent, míg Bács-Kiskunban nőtt, mégpedig 14,5%-kal.

A fenti adatok önmagukban is jelzik, hogy a megyében a 18 év alatti korosztály bűnözési mutatói általánosságban kedvezőtlenebb tendencia kialakulását sejtetik, s csak merem remélni, hogy mindez nem a 90-es évek első felében tapasztalt robbanásszerű bűnözési hullámhoz hasonló jelenség előszel. Az okok behatóbb elemzése – részletesebb adatok ismeretében – egy későbbi vizsgálódás tárgyát kell, hogy képezze.

Ami tulajdonképpen jelen írásomra készítetett, az egy kevésbé korábbi időszakban, a megyénkben tapasztalt bűnözési hullámszerű kriminológiai jelenség volt: a 2005 tavaszától 2006 őszéig terjedő, mintegy másfél éves időszakban, Bács-Kiskunban fiatalok hat századékos emberölési ügy elkövetői voltak, zömében tettesi, társtettesi minőségben.

A VÁDALKURÓL

A vádalku fogalma

A vádalku fogalmának meghatározása nehézségekbe ütközik, mert „még abban sincs egyetértés, hogy milyen elemek megvalósulása esetén beszélhetünk vádalkuról (vádelejtésnek, vádmódosításnak vagy egyetértett büntetékiszabási indítványnak kell történnie).¹

Amennyiben a vádalku fogalmát mégis definiálni szeretnénk, Stephen Saltzburg szavait idézzük:

A vádalku során „a terhelt belegegyezik abba, hogy bűnösnek vallja magát az ellene felhozott vád tekintetében, bízva abban, hogy mindezért cserébe valamit kap az államtól.²

Az újabb tanulmányokban a vádalkut az ügyész, a vádlott és a védő közötti megegyezésként definiálják. A vádlott beismerésért (*guilty plea*) valamilyen ellenszolgáltatást kap.³ Az ügyész ígéretet tesz arra, hogy nem a legmagasabb büntetést fogja indítványozni, hanem a vádlott számára jóval kedvezőbbet. Eltekint a súlyosító körülményektől, és a bűncselekmény enyhébben minősülő alakja szerint emel vádat és felfüggesztett büntetés kiszabását ígéri, valamint

1 Grmela Z.: Vádalku - az amerikai modell. Magyar Jog, 1993. 6. sz. 368. o.

2 Saltzburg, S.: American Criminal Procedure. 3rd Ed. ACB-1, 1989. 794. p.

3 Plea bargaining in the USA - Principals Principles, Institut of Criminal Law and Procedure. Georgetown University, Washington, 1980. 2. In: Farkó E.: Vádalku a kontinentális jogrendszerben. Sectio Juridica et politica Tomus XX/1. Miskolc, University Press, 2002. 274. p.

220.

VE

más bűncselekményt nem hoz fel a vádlott terhére, a vádlott által elkövetett különböző bűncselekmények közül csak egyben tartja fenn a vádat. Kiterjedhet a plea bargaining harmadik személyekre is, ebben az esetben az ügyész lemond, pl. a bűnségdől felelősségre vonásáról. Alku tárgya lehet a büntetés-végrehajtás helye és módja.⁴

A vádalkuban a kompromisszumkészségnek ugyanakkor nagy jelentősége van, amelyet kifejez Mike McConville⁵, aki szerint a *plea bargaining* eljárásban nagy figyelemmel kell lenni az egyezséget lefolytató személyek kompromisszumkészségére.

Enyhébb büntetést félajánlani az együttműködésért cserébe kevésbé problematikus, mint az igazságszolgáltatás szüntételése vagy indokolatlan késleltetése. Ugyanakkor egyes vélemények szerint ez a jogintézmény nem az ügyek nagy száma által kikényszerített sajnálatos engedelménynek, hanem a jövő humánus eljárási modelljének tekinthető.⁶

„Képzelnék el, hogy valahol az Amerikai Egyesült Államokban betoppannak egy tárgyalóterembe, ahol a «12 dühös ember» helyett csupán a büntetőeljárás négy főszereplőjét, a vádlottat, a védőjét, az ügyészt és a tárgyaló bírót találjuk. Leülve a teremben azt tapasztaljuk, hogy a bizonyítékok hosszas felvolumtatása helyett a vádlott és a bíró gyors diskurzust folytat le egymás között. A vádlottat a védője a korábbi megbeszélések során mindenről kioktatta, és így a vádlott a bíró kérdésére gyors, határozott válaszokat ad. Ezek után a bíró kiszabja a jogerős büntetést, és a tárgyalást befejezettnek nyilvánítja. Ha ebben a pillanatban ránézünk az óránkra, látjuk, hogy mindössze húsz perc telt el a tárgyalás megnyitása óta.”

A büntető igazságszolgáltatás túlterheltsége általános jelenség, ezt mutatja az alábbi cikk: „Egy bíró maximum 90-120 ügyet tud megfelelően feldolgozni. Ehhez képest egy adott időben a ténylegesen munkát végző helyi bírósági bíróra eső folyamatosan lévő ügyek száma 150-200.”⁷ Az, hogy miért vált szükségessé ennek a mérőben új jogintézménynek a bevezetése Magyarországon, nyilvánvaló, hiszen az igazságszolgáltatás túlterheltsége mindenképp maga után vonja az egyszerűsítő eljárások megjelenését, azaz a „legalitás elvének áttörését és az opportunitás elvének térhódítását”.⁸

Az Európa Tanács Ajánlása a büntetőeljárás egyszerűsítéséről⁹ is az eljárások egyszerűsítését,

⁴ Farkó E.: i.m.: 275. o.

⁵ McConville, M.: Politika és etika in plea bargaining. Journal of Law and Society Volume 25, Number 4, December 1998. 562. o.

⁶ Kertész I.: Megállapodás az elkövetővel. Rendészeti Szemle, 1993. 10. sz. 22. o.

⁷ Brák Lajka, 1994. 2. sz. 196. o.

⁸ Révész J.: A vádalku alkalmazásának tapasztalatai... Jogtudományi Közöny, 1999. 6. 265. o.

⁹ No. R 87/18 a büntetőeljárás egyszerűsítéséről, elfogadta a Miniszteri Bizottság 1987. szeptember 17-én, Strasbourg, 1988.

gyorsítását szorgalmazza, valamint az Európai Emberi Jogi Egyezmény¹⁰ 6. cikke a tisztességes tárgyalásról. Ez az ésszerű időn belüli tárgyalás feltételeinek megteremtését teszi kötelezővé az Egyezményhez csatlakozó államok számára.

Az 1998. évi XIX. törvény miniszteri indokolása¹¹ kiemeli, hogy a megszokottól eltérő formák bevezetésére az eljárás gyorsítása és a bíróságok terhelmentesítése ad okot.

Ekkora bírósági túlterheltség mellett célszerű a büntetőeljárásban is új, eddig nem ismert jogintézmény bevezetése, amely szintén az ügyek minél hamarabbi befejezését eredményezi. Ezt szolgálhatja a „lemondás a tárgyalásról” jogintézménye Magyarországon.

A lemondás a tárgyalásról tartalmaz konszenzuális elemeket, hiszen a vád és a védelem egyetértése szükséges az alkalmazásához; azonban az angolszász megoldástól eltérően, nem folyik alku a büntetés mértékéről vagy annak elengedéséről, és a bíró az egyezség kialakításába semmiképp sincs bevonva. Az alku, a konszenzus, tehát nem a vádra vonatkozik, hanem az eljárási forma alkalmazására terjed ki.¹²

A vádalku elhelyezése a büntető eljárásjog kompromisszumos eljárásaiban

Az opportunitás alapelvének gyakorlati megvalósulását szolgálják a büntetőeljárásban a *meggyezésen alapuló eljárások*. Ezek az alábbiak:

Megegyezéssel eljárás megszüntetés

Ezekben az esetekben már a bírósági ügyszak előtt lezárul a büntető ügy, sem a terhelt, sem az ellene indult büntetőeljárás nem kerül a bíróság elé.

Megállapodás az elkövetővel (együttműködő gyanúsított), fejletetés elutasítása, illetőleg nyomozás megszüntetése fejében.

„A fejletetést el kell utasítani azzal a bűncselekménnyel megalapozottan gyanúsítható *feletet nyomozóval* szemben, aki a cselekményt szolgáló feladata teljesítése közben bűnüldözési érdekből követte el, és a bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az, amely az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez tűződik.”¹³

Amennyiben együttműködő gyanúsítottról van szó, akkor a fejletetés elutasításának különleges oka az, hogy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy az adott vagy

¹⁰ 1993. évi XXXIII. törvény. Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről.

¹¹ Igazságügyi Közöny, 1998. 7. sz. 1092. o.

¹² Király T.: Büntetőeljárási jog. Osiris, Bp., 2008. 627. o.

¹³ Bánáti J. – Belovics E. – Csák Zs. – Sinku P. – Tóth M. – Varga Z.: i.m. 287. o.

más büntetőügy felderítéséhez, bizonyításához hozzájárulva olyan mértékben együttműködik a hatóságokkal, hogy az együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az, amely az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződik.¹⁴ Ugyanezeket a feltételeket találjuk a Be. 192. § (2) bekezdése és 192. § (1) bekezdése alatt is a nyomozás megszüntetésének eseteinél.

Diverzió

Míg az előbbi megoldás a bűnüldözési célokat részesíti előnyben, addig a most felvázolandó megoldás a sértett helyzetének javítását, kárigényének kielégítését szolgálja. A viktimológia népszerűbbé válása kapcsán egyre inkább előtérbe kerül a sértett, és vele együtt az, hogy az állam büntetőjogi igényének érvényesülése helyett a sértettnek kell igazságot szolgáltatni.

Pénzösszeg fizetése fejében történő eljárás megszüntetés

Ez a megoldás lehetőséget ad arra, hogy bizonyos pénzösszeg fizetése esetén csekélyebb súlyú bűncselekmény miatt a büntetőeljárás már a vádemelés előtt lezáruljon, enyhítve ezzel a bíróságokra nehezedő munkaterhet.

Németországban a gyakorlat kezdi áttörni a szabályozást, mivel előfordult olyan eset is, hogy védői javaslataira az ügyész nem emelt vádat olyan „fahérgalléros” bűnügyben, ahol az okozott kár értéke a 100 ezer DM-t is elérte ugyan, de a terhelt hajlandó olyan „összegű pénzt befizetni pl. egy jótékonyági szervezetnek.”¹⁵ Így a gyakorlat ebben az esetben áttört azokra a szabályozásokra, hogy csak kisebb súlyú ügyekben lenne lehetséges pénzösszeg fizetése fejében történő eljárás megszüntetésére.

Egyszerűsített bírósági eljárások

a) Rövidített eljárás

Ha a terhelt hozzájárul, hogy lemond a tárgyalásról, annak garanciáiról, a bíróság cserébe törvényi rendelkezés alapján enyhébb büntetést szab ki, mint amennyit a tárgyalás alapján megítélne. Mivel a jogalkotó eleve rögzíti, hogy milyen kedvezmény adható (mint azt a magyar Be. is teszi a Be. 534. § (2) bekezdésében a hozzájárulásért), hiányzik az alkudozás az eljárásból.

b) Büntetőparancs

A meggyezéshez kapcsolódó eljárás a büntetőparancs, azaz a tárgyalás mellőzéses eljárás (amelyről a későbbiekben részletesebben lesz szó), ahol az egyszerűsítés és gyorsítás ára az egyes alapelvek sértülése.¹⁶

¹⁴ 1998. évi XIX. törvény 175. § (1) bekezdés

¹⁵ Prof. Joachim, H.: A büntetőeljárás reformja Kelet-és Nyugat-Európában. Magyar Jog, 1993. 5. sz. 305. o.

¹⁶ Bánáti J. – Belovics E. – Csák Zs. – Sinku P. – Tóth M. – Varga Z.: i.m. 480.o.

Ezek az alapelvek, amelyek sértülnek: a közvetlenség (hiszen a bíró az „íróasztal mellett dönt”¹⁷), a nyilvánosság, a szóbeliség, és nem érvényesül a kontradiktórikus eljárás sem.

c) Egyszerűsített eljárás

Pl. Franciaországban találkozunk ezen jogintézménnyel, amelynek lényege, hogy a francia eljárás a korrekcionális intézményét használja úgy, hogy az ügyesség az esküdtbírók túlterheltsége miatt bizonyos bűntettek helyett (amelyek egyébként esküdtbírói hatáskörbe tartoznának) vétség miatt vádolja meg az elkövetőt, így azokat a tényállási elemeket, amelyek a súlyosabb minősítést alapozzák meg, a vádemelésnél nem veszik figyelembe.

d) Vádalku

A lemondás a tárgyalásról a magyar jogban merőben új jogintézmény, amelyet nem egyhangú egyetértéssel fogadnak a szakmai körök. Sokan azt gondolják, hogy ez az angolszász, különösen az amerikai joggyakorlatban alkalmazott vádalku (*plea bargaining*) bevezetése a magyar jogba, ami ellentétes a hagyományos, kontinentális jellegű jogunk rendszerével.

A lemondás a tárgyalásról tartalmaz konszenzuális elemeket, hiszen a vád és a védelem egyetértése szükséges az alkalmazásához, eltérően azonban az angolszász megoldástól, nem folyik alku a büntetés mértékéről vagy annak elengedéséről, és a bíró semmiképp sincs bevonva.

A plea bargaining történeti fejlődése az USA-ban

Az Egyesült Államokban az ügyek túlnyomó többségét az ún. „bűnösség elismerés” eljárásban (*guilty plea*) döntik el. Bár az adatok mindig függenek az adott évben elkövetett bűncselekmény számától és más körülményektől, de az tény, hogy 1994-ben az összes szövetségi ítéletek 91%-a a bűnösség beismerésével vagy nolo contendere (vád nem vitatásával) végződött.¹⁸

Részben a tárgyalás-előkészítés szigorú szabályai miatt az amerikai rendszerben a tárgyalással rendezett ügy ritka kivételnek tekinthető. Az ügyek kilencven százaléka a beismerő vallomással folytatott tárgyaláson kívül, annak kitérését megelőzően lezárul. A beismerő vallomást tevő vádlottat minden részletre kiterjedően tájékoztatják a beismerő vallomás következményeiről és a tárgyalás tartásának kéréséhez fűződő jogáról. Ha azonban a vádlott a bíróság színe előtt beismerő vallomást tesz, és lemond a tárgyalásról, a tárgyaláson kívül tett beismerő vallomás (amely azonban enyhébb ítéletet jelent majd) ugyanolyan hatályú, mint a tárgyalás

¹⁷ Bánáti J. – Belovics E. – Csák Zs. – Sinku P. – Tóth M. – Varga Z.: u.o. 480. o.

¹⁸ Révész J.: i.m. 265. o.

végén meghozott, bűnösséget megállapító ítélet. Az előírászerű bírói kérdésekre adott válasz megadására húsz és negyven perc közötti idő áll rendelkezésre.¹⁹

A vádalku gyors térhódításának az egyik oka a bíróság és a büntetőeljárás struktúrájában keresendő.²⁰

Az esküdtbírói eljárást a XVIII. században a bíró uralta, a vádlott saját maga gondoskodott a védelméről, a „hivatásos” védők száma pedig kevés volt. A bizonyítás során felmerült kérdések általában egyszerűek voltak, ezért a percek gyorsan lezajlottak. A városiasodás, a kriminalisztikai módszerek és a törvényszéki orvostan fejlődésének hatására a bizonyítás kifinomult, és emiatt egyre fontosabbá vált a védők szerepe.

Az alkoholtilalom (prohibíció) idején jelentősen megemelkedett a bűnelkövetések száma, és ez a bűnüldöző hatóságok és a bíróságok túlterheltségéhez vezetett.²¹ Mindezek hatására megnőtt az igény egy eljárás megelőző, az ügyek elintézését meggyorsító intézmény kialakítására. A megoldást a *plea bargaining* jelentette, amely törvényi szabályozás nélkül terjedt el, és élt évtizedekig a gyakorlatban. A vádalkut kezdetben tehát sub rosa, titokban folytatták le: a bíró az előkészítő ülésen megkérdezte a vádlottat, hogy beismerése az ügyész ígéretének az eredménye-e, mire a vádlott kijelentette, hogy nem. A vádlott – a védője tanácsát, illetve az ügyész ajánlatát elfogadva – tette ezt a kijelentést. A legtöbb esetben a bíró tudta, hogy ez a kijelentés hamis. Az eredmény az lett, hogy a vádalku nem lehetett bírói felülvizsgálat tárgya, így a vádlott egy cinkos társasjáték szereplőjévé vált.²²

Az Amerikai Egyesült Államok elnökének Büntetőjogi Tanácsadó Testülete 1967-ben nyilvánosságra hozott egy jelentést, amelyben bizonyos fenntartásokkal elismerte a *plea bargaining*-ot,²³ majd 1968-ban az Amerikai Ügyvédi Testület fogalmazott meg a vádalkura vonatkozó irányelveket, az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága pedig 1971-ben a Santobello ügy²⁴ kapcsán a *plea bargaining*-ot jogszerűnek ismerte el.²⁵

1974-ben a Legfelsőbb Bíróság elnöke a Kongresszus elé terjesztett egy javaslatot a Szövetségi Büntető Eljárási Kódex kiegészítésére, mely javaslat alapján 1975-ben a *plea bargaining*-ot a

¹⁹ Mahler, G.: The institutions of bail and plea bargaining (USA szövetségi ügyész-helyettes New York Nyugati kerülete)/CEELI American Bar Association Central and East European Law Initiative 114. p.

²⁰ Langbein, J. H.: Understanding the Short History of Plea Bargaining. Law & Society Rev. vol. 13. no.2 (1979), 261. p.

²¹ Grmela Z.: i.m. 368. p.

²² Révész J.: i.m. 266. o.

²³ The Challenge of Crime in a Free society. 136 Report of the President's crime Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. 1967

²⁴ Santobello v. New York, 404 U.S. 257..260. (1971)

²⁵ Ezt megelőzően 1970-ben a Legfelsőbb Bíróság egyértelműen kimondta, hogy a vádalku, önmagában véve (per se) nem tekinthető alkotmányellenesnek. Brady v. United States 397 U.S. 742 (1970) McMann v. Richardson 397 U.S. 759 (1970) Parker v. North Carolina 397 U.S. 790 (1970) In: Révész J.: i. m. 266. o.

Rules of Criminal Procedure-ban (Rule 11 Federal) legitimizálták. Időközben az egyes tagállamok is beiktatták a vádalkut a büntetőeljárás rendjükbe.

A plea bargaining eljárás

Azzal, hogy a vádlott a bűnösség beismerését válaszolja, számos alkotmányos jogáról lemond. Így többek között lemond az Alkotmány V. Kiegészítésében biztosított jogáról, amely szerint önmagát senki nem köteles bűnösnek vallani, valamint senki nem kötelezhető arra, hogy maga ellen tanúskodjon. A vádlott lemond a XIV. Kiegészítésben biztosított azon jogáról is, amely azt garantálja, hogy egyetlen állam sem foszthat meg valakit életétől, szabadságától vagy tulajdonától *megfelelő törvényes eljárás nélkül* (Due Process of Law). A vádlott a bűnössége beismerését követően már nem hivatkozhat a XVI. Kiegészítésben írott jogára sem, amely szerint a vádlottnak joga van arra, hogy ügyét az esküdtszék, gyors és nyilvános tárgyaláson bírálja el, valamint ahhoz sem lesz joga, hogy a tárgyalás során a terhelt tanúkkal szemben állhasson.²⁶

A bűnösség beismerésének (*guilty plea*) fontos eleme, hogy a vádlott feltétlenül önkéntesen és a következmények tudatában mondott-e le alkotmányos jogairól, és nem kényszer vagy tudatlanság következtében tette azt.

Maga a „vádalku” tulajdonképpen két szakaszra osztható: az első szakasz az ügyész és a védő között zajló, jogilag szinte szabályozatlan „alkudozás”²⁷, a másik pedig a bűnösség beismerésének bírói elfogadása, mely formai szabályok tömegével van körülbástyázva.²⁸

Az USA-ban a vádalku intézménye összefüggésben áll a vádemelés rendszerével és gyakorlatával. Az ügyészek a vádemelés és a vád képviselése által az Egyesült Államok érdekeit védik és képviselik, széles diszkrecionális jogkörrel rendelkeznek, és velük szemben az igazságszolgáltatásnak nincs semmilyen felügyeleti vagy felülvizsgálati joga. Így ha az eljárás ésszerű és gyors lebonyolításának érdeke megkívánja, joga van az ügyésznek a vádalku keretében a vádat előjteni, vagy enyhébb cselekményben fenntartani.²⁹

Az USA büntetőeljárás jogának sajátossága, hogy a vád közlése már közvetlenül az eljárás

²⁶ Az Egyesült-Államok Alkotmánya magyar nyelven, az Amerikai Egyesült Államok Nagykövetsége, U.S. Information Service gondozásában megjelent kiadánya alapján. In: Révész J.: i.m. 267. o.

²⁷ Az a tény például, hogy az ügyész azért nyújtott be súlyosabb bűncselekmény miatt vádat, mert a terhelt elutasította vádalkura tett indítványát, a bíróság döntését egyáltalán nem befolyásolja. Lásd: *Bordenkircher v. Hayes*, 434 U.S. 357 (1978) In: Grmela Z.: i.m. 368. p.

²⁸ Grmela Z.: u.o. 368. p.

²⁹ Kálemen Á.: A vádalku, illetve meggyezés az Amerikai Egyesült Államok igazságszolgáltatásában. Magyar Jog, 1990. 10. sz. 860. o.

megindítása után megtörténik. A nyomozhatóság – mielőtt tudomást szerez a bűncselekmény elkövetéséről –, előzetes nyomozásba kezd, melynek célja az alapos gyanú fennforgásának megállapítása. Ha a gyanúsítottat elfogják, őrizetbe veszik, és ekkor indul meg a vizsgálat. Ezzel egy időben a terhelt bíróság elé állítják, és az ügyész ott közli vele a leg súlyosabb vádpontokat. A vád megalapozottságát csak ezután vizsgálják.³⁰ Ha a vádsküldtség a vádat megalapozottnak találja, az ügyész formálisan vádat emel, és azt az előkészítő tárgyaláson ismerteti a vádlottal.³¹ A vád korai megfogalmazása így lehetőséget ad arra, hogy az őrizetbe vételtől a főtárgyalásig az ügyesgkötés létrejöhhessen a vádhatóság és a védelem között.

Az USA szövetségi büntető eljárás törvényei azonban kimondják, hogy a vádnak a vádsküldtséghez való benyújtását megelőzően az ügyész nem bocsátkozhat alkudozásba.³² Az ügyész a vádat a bírósági jóváhagyással csak a tárgyalás megkezdéséig változtathatja meg, ezt követően köteve van hozzá. Ezért van kiemelkedő jelentősége az előzetes eljárás különböző fázisaiban létrejövő vádalkunak. Az őrizetbe vételtől a tárgyalás megkezdéséig a védő a vádpontok visszavonásáért cserébe a fennmaradó vádpontokra védelem beismertését ajánlja fel, vagy maga az ügyész kezdeményezi a vádpontok részbeni visszavonását a beismertés fejében.³³

Az ügyész és a védő szerepe a plea bargaining eljárásban egészen más, mint a tárgyaláson, mivel az eljárás résztvevőinek, azaz a vádnak és a védelemnek maguknak kell mérlegelniük a bizonyítékokat, azaz, hogy a meglévő bizonyítékok alapján a vádlott felmentésének vagy bűnössége megállapításának lehet helye.

Az ügyész három célból törekszik a vádalkura: a vádlottat minél kevesebb energia-ráfordítással ítéjék el, az eljárás megszüntetésének és a vádlott felmentésének valószínűsége a minimumra csökkenjen és a bíróság általa is elfogadható büntetést szabjon ki.³⁴ A védők is szívesen bocsátkoznak alkudozásba. Az USA-ban a védő számára nincs biztosítva irat-betételési jog, így saját nyomozásának eredményei állnak csak rendelkezésére, és mivel meglehetősen költséges ilyen úton információhoz jutni, a védők próbálnak a magánnyomozás terhértől megszabadulni.³⁵

³⁰ A vád megalapozottságának vizsgálata három formában történhet: ügyesség által lefolytatott eljárásban, bírói meghallgatás alapján, vádsküldtség előtti vádemeléssel.

³² A formális vádra a terhelt háromféleképpen reagálhat:

a) ártatlannak vallja magát (to plead no guilty), ekkor tárgyaláson ümentek bűnössége vagy ártatlansága felől; b) bűnössnek tartja magát, és beismerő vallomást tesz (top lead guilty); c) nem vitatja a vádat, és ezáltal gyorsabb eljárásra és enyhébb büntetésre számíthat, bár beismerő vallomást nem tesz.

³³ Kélemen Á.: A vádalku... i.m. 860. o.

³⁴ Farkas Á.: Konszenzuális elemek a büntetőeljárásban. Magyar Jog, 1992. 8. sz. 510. o. Farkas Á.: u.o. 510. o.

³⁵ Farkas Á.: i.m. 510. o.

Az Amerikai Ügyvédek Társasága kötelezővé teszi a védők számára a magánnyomozás lefolytatását akkor is, ha a vádlott, bűnösségét beismerő nyilatkozatot akar tenni.

A védőt az alábbi következő célok vezetik a vádalkumál:

- kellemesebb és gyorsabb az ügyet az ügyész dolgozószobájában megbeszélni, mint a fő-tárgyalásra felkészülni;
- az ügyek elenyésző százalékában számíthatnak méltányos díjazásra;
- a titokban lezajlott alku elfed minden hanyagságot, hozzá nem értést;
- a sikeres vádalkut mint eredményt tudja felmutatni védelemnek, míg az eskütszéki tárgyalás kimenetele bizonytalan, annak alapján lényegesen súlyosabb büntetésre van kilátás.³⁶

A bírő részvételt illetően a vádalkuban különböző megoldások születtek, egyes eljárások, pl. a Szövetségi Büntető Eljárásjogi Kódex kifejezetten megtiltja az alkuban a részvételt, míg más eljárások kifejezetten támogatják azt, hiszen így a bírő közvetlenül ellenőrizheti a meggyezés létrejöttének ténybeli és jogi alapját. A vádalku eredményét a bíróságnak jóvá kell hagynia, mely szerint formális bizonyítás nélkül, az iratok és a felek előadása alapján megvizsgálja a meggyezés tartalmát. Az USA-ban, amennyiben a bíróság elfogadja az egyezés eredményét, a büntetés neme és mértéke tekintetében nem hozhat attól alapaiban minőségileg eltérő határozatot. Ha a társadalom vételeme vagy a közhangulat megkívánja, vagy a cselekmény tárgyi súlya miatt a vádalku alapján kiszabható büntetésnél lényegesen súlyosabb büntetés kiszabása látszik szükségesnek, a bírő nem támogatja az egyezséget.³⁷

A létrejött egyezés tartalma sokféle lehet. A vádlott oldaláról beismertést tartalmaz, míg az ügyész széles diszkrecionális jogának köszönhetően az alábbi kedvezményeket teheti:

- nem a legmagasabb büntetést fogja indítványozni, hanem a vádlott számára jóval kedvezőbbet,
- eltekint a súlyosbító körülményektől, és a bűncselekmény enyhébben minősülő alakja szerint emel vádat,
- felfüggesztett büntetés kiszabását ígéri,
- más bűncselekményt nem hoz fel a vádlott terhére,
- a vádlott által elkövetett különböző bűncselekmények közül csak egyben tartja fenn a vádat...

³⁶ Farkas Á.: u.o. 511. o.

³⁷ Kélemen Á.: i.m. 860. o.

Így a megállapodás tipikus tárgyai a következő témák lehettek az évek során formalizálttá vált eljárásnak köszönhetően (a végső írásos megállapodást az ügyész, a védő és a vádlott egyaránt aláírja, majd a bíróságnak történő átadás után a peranyag részévé válik):

1. Mely bűncselekmény esetében valjra be a vádlott a bűnösségét?
 - Bizonyos esetekben a vádiratban nem szereplő bűncselekmények elkövetését ismeri be a vádlott. Ekkor a megállapodáshoz csatolni fogják vádiratban nem szereplő bűncselekményre vonatkozó információkat. (A bírónak a büntetés kiszabásánál figyelembe kell venni az ún. „bűncselekmény értékelési táblázatot”, erre vonatkozóan is meggyezést tartalmaz a vádalku, amely ugyan nem köti a bírót, de általában elfogadja azt.)
 2. A vádalkut rögzítő megállapodásban benne foglaltatik, hogy a vádlottat (és esetleg más személyeket) milyen bűncselekményekkel nem fogják vádolni.
 3. A vádalku tartalmazhat egy tanúzási kötelezettséget megállapító klauzulát. Ha a vádlott hamisan tanúzna, akkor a vád visszanyeri azon jogát, hogy az eredeti vádpontok alapján kérje a vádlott elítélését.
 4. A büntetés mértéke állandó tárgya a megállapodásnak. Az ügyész magatartása háromféle lehet az eljárás vonatkozó részében: a vád hallgat, a vád támogatja a védelem enyhítési javaslatát, a vád felhívja a bíróság figyelmét a vádlott együttműködő magatartására, amely indirekt formája az előző esetnek.³⁸
- Eddig tehát a plea bargaining eljárás első szakaszát elemeztük, amíg az ügy bírósági jóváhagyásig nem kerül. Az eljárás második szakasza a megállapodás bírósági jóváhagyása, ami előkészítő tárgyaláson zajlik egyesbíró előtt. Az USA Legfelsőbb Bírósága határozatában kimondta, hogy mivel a terhelt a bűnösség beismerésével számos alkotmányos jogáról lemond, a beismerés érvényességéhez szükséges, hogy az önkéntes és tudatos legyen, mert különben a *due process* (mellányos eljárás) alkotmányos elvébe ütköznék.³⁹
- Így tehát a bíróság nincs kötve a vádalkuhoz, ha az valamilyen lényeges formai (nem önkéntes beismerés, nem tudatos beismerés⁴⁰) vagy tartalmi hibában szenved (a beismert vád nem megalapozott), illetve ha az egyezségben foglaltak a közösség érdekeit sértik.⁴¹

³⁸ Ogren, R. W.: Az óvadék ellenében történő szabadlábra helyezés és a vádalku (lemondás a tárgyalásról) az Egyesült Államokban. CEELI Amerikai Ügyvédi Kamara Közép-és Kelet Európai Jogi Kezdeményezés. 1999. 2.3. p.

³⁹ Grmela Z.: i.m. 369. p.

⁴⁰ Tudatos a beismerés, ha a terhelt tisztában van azzal a joggal, hogy miről mond le: a vallomástételeit megtagadhatja, joga van az eskütszék tárgyaláshoz, joga van szembesítéshez, tisztában van vele, hogy kárjövátétele kötelezhetik stb.

⁴¹ A közösség érdekeit akkor sérti a vádalku, ha a rendelkezésre álló adatok szerint a bűncselekmény tárgyi súlya kimerülkedő, vagy a kiszabható büntetés lényegesen enyhébb az adott esetben szükségesnél.

A beismerés önkéntességének megítélése soha nem volt problémamentes. Az önkéntesség megítélése összefügg azzal a követelménnyel, hogy a bizonyítékokhoz a vád és védelem egyformán hozzáférhessen. Az ügyész keltheti azt a látszatot, hogy döntő és megcáfolhatatlan bizonyítékai vannak, miközben egyáltalán nincs, vagy csak gyenge bizonyíték van a kezében. Mindez alkalmas lehet arra, hogy a vádlottra nyomást gyakoroljon a beismerő vallomás megtétele érdekében.

Mindezeket figyelembe véve a bíróság az egyezséget vagy jóváhagyja, vagy elutasítja, s ezt követően kitzúzi a főtárgyalást. Ebben az esetben az ügyész és a védő újabb alkudozásba bocsátkozhat a főtárgyalásig, vagy pedig felkészülnek az eskütszék tárgyalására, ahol az elutasított alkut nem lehet figyelembe venni.

Amennyiben az ügyész és a védő újabb alkudozásba bocsátkozott, akkor a bíróság elfogadhatja az egyezséget, és már az előkészítő tárgyaláson ítéletet hozhat.

A fair eljárásnak a vádalku során is érvényesülnie kell, így az ügyészt, a védőt és a bíróságot tájékoztatási kötelezettség terheli a vádlott irányába, és kötelesek az egyezségben foglaltak betartására.

Az ügyész, illetve a védő kötelezettségességét, amennyiben nem tájékoztatják megfelelően a vádlottat, az előkészítő tárgyaláson meg lehet állapítani, ami a vádalku elutasítását eredményezheti. Ha viszont a bíróság nem tesz elegendő figyelmztetést, tájékoztatási kötelezettségének, a bűnösség beismerésén alapuló ítélet megtagadható, és a fellebbviteli bíróság hatályon kívül helyezheti azt, ha bizonyított, hogy a figyelmztetés hiánya hatással volt a terhelt döntésére.⁴²

Ha az egyezséget akár az ügyész, akár a terhelt megszegi, a másik fél mentesül a vállalt kötelezettség alól. Ha az ügyész szegi meg az egyezséget, a terhelt, beismerő vallomását visszavonhatja, azt a későbbiek során nem lehet a terhére figyelembe venni. Ha pedig a terhelt nem teljesíti a megállapodásban foglaltakat, az ügyészt nem köti ajánlata, visszaférhet az eredeti vádhoz. Mivel a büntetőeljárásban az ügyész és a terhelt nem egyenrangú szereplők, a megállapodás elsősorban az ügyészt mint állami tisztviselőt terheli, vele szemben az elvárhatóság foka nagyobb. A gyakorlatban a vádalku megszegésével kapcsolatban jelentős problémák merülnek fel.⁴³

Ha a bíróság elfogadja a megállapodást, nem szakadhat el attól alapjaiban, nem hozhat olyan döntést, amelyre a terhelt az alku elfogadásakor nem számított, különösen vonatkozik ez a büntetés nemére és mértékére.

Tehát az eddigiek alapján beszélhetünk

Vádalkuról szűk értelemben: egy vagy több vádpontban foglalt bűncselekmény elkövetésének beismeréséért cserébe az ügyész a többi vádpont alóli felmentést ajánlja (felmentő megegyezés)

⁴² Grmela Z.: i.m. 370. p.

⁴³ Kélemen Á.: i.m. 864. o.

tág értelemben: az ügyész elfogadja a beismerést, és cserében enyhíti a vádat (enyhébb vádban megengedés) ítéleti alkuról

ítéleti egyezség: az ügyész megengedhet a bíróval egy konkrét szankcióban, ítélet indítványozására irányuló egyezség: az ügyész indítványt tesz a bírónak, hogy az ítélet ne legyen ellentétes a vádlott által kért szankcióval,

Az ügyész a bírónak indítványozza, hogy a később kiszabandó szankció a vádlottal való egyezsége alapján.

A vádalkut azonban több kritika is éri. Így a bírákat és az ügyészeket azért bírálják, mert munkaterüik csökkentése érdekében enyhé büntetésekkel sújtják a bűncselekmények elkövetőit. Vegyük egy jogesetet ennek megerősítésére.⁴⁴

Ez az „Unabomber” eset, amelyben Theodore Kascynski sorozatgyilkos szörnyű tetteit levélbombákkal hajtotta végre. A vád olyan viatható vádalkut fogadott el, amely révén a gyilkos megmenekült a halálbüntetéstől. Az ügyészek az ügyben arra a véleményre jutottak, hogy értékebb egy biztos életfogytig tartó szabadságvesztést elrendelő ítélet, mint a halálbüntetést elrendelő határozat, amelynek elérése sokkal kétségtelőbb volt a bizonyítékok alapján.

Vádalku Európában

A büntetőeljárási rendszerek ugyan eltérőek Európában, de Európában is hosszú idők óta gondot jelent az egyre növekvő számú bűnözés és a bűnüldöző hatóságok túlterheltsége. Nem véletlen tehát, hogy a hasonló nehézségekkel küzdő jogrendszerek, bár a kontinentális jogrendszer hagyományaihoz, sajátosságaihoz igazítva, de átvették a vádalku alkalmazását.

A hagyományos kontinentális tárgyalási rendszer modernizációjában Spanyolország és Olaszország játszott úttörő szerepet.

A spanyol büntetőeljárársban 1882 óta ismert a bűnösség beismeréséhez kapcsolódó speciális eljárás, a *conformidad*.

A beismerésnek ebben a sajátos formájában a vádlott egyetértett az ügyész által emelt váddal, és így lemondott a tárgyaláshoz való jogáról.

Az eljárás menete: Az ügyész a vádiratot megküldte a vádlottnak, melyben a büntetés mértékére is indítványt tett. A vádlottnak nyilatkoznia kellett a vádpontok tekintetében, beleértve a büntetés mértékét is.

⁴⁴ Ogren, R. W.: i.m. 25-26. p.

Az olyan bűncselekményeknél, ahol az indítványozott büntetés a 6 év szabadságvesztést nem haladta meg, a vádlott a bűncselekmény elkövetését és a büntetés mértékével való egyetértését nyilvánította. Ilyen esetben a bíróság – ha elfogadta azt – bizonyítási eljárás nélkül szabta ki a büntetést, amely során lehetőség volt az indítványozott büntetés enyhítésére is.

Egy 1989-ben megindult reformfolyamat eredményeképpen bővítették az eljárást azzal, hogy az indítványozható büntetés mértékét megemelték 12 évre; bővítették azoknak az ügyeknek a körét, melyeknél a *conformidad* alkalmazható; lehetővé tették, hogy a vádiratra a terheltnek és a védőjének ne kelljen kategorikus nyilatkozatot tenni, elegendő valamilyen megengedést hozzáfűzni, ami az ügyéssel való kapcsolatfelvételt szolgálja.

Az újabb szabályozás szerint elegendő az ügyéssel való kapcsolatfelvétel elősegítése, mely lehetővé teszi a felek tanácskozását, még a tárgyalást megelőzően. Ennek eredményeként a főtárgyalás kezdetén a vádlott elismerheti a vádat, ha az a korábbihoz képest a büntetésre tett indítvány tekintetében a javára megváltozott.⁴⁵

Olaszországban, az 1989-ben hatályba lépett új és haladó szellemű büntető eljárásjogi törvény célja az igazságszolgáltatás hatékonyságának erősítése mellett a terhelt személyes szabadságának fokozottabb védelme volt. Az igazságszolgáltatás egyszerűsítését és gyorsítását ötféle külön eljárás szolgálja. Ezek közül a *patteggiamento* (a büntetés alkalmazásának indítványa), a *plea bargaining* (olasz változatának tekinthető). Lényege, hogy az ügyész, a védő és a terhelt kérelemmel fordulhat a főtárgyalás megnyitására a bíróhoz egy olyan büntetés kiszabása iránt, amelyben megállapodtak. Európában először az olasz törvényhozás tett kísérletet a vádalku beépítésére a kontinentális jogrendszerbe az 1981. november 24-i 689. számú törvénnyel.⁴⁶

Az új törvényben a *patteggiamento* alkalmazási területe kiszélesedett, és használata praktikusabbá vált. Korábban az alkalmazás feltétele az volt, hogy az elkövetett bűncselekményt három hónappal nem hosszabb tartamú szabadságvesztéssel fenyegettek, az új törvény ezt háromévi szabadságvesztésre emelte föl,⁴⁷ a terhelt az ügyéssel a büntetés tekintetében megegyezzen, és ezt bármelyik fél kezdeményezhesse, a bíróság elé terjesztésre azonban csak a vád és védelem közös megegyezése esetén van lehetőség.

A vádalkura vonatkozó indítványban pontosan meg kell határozni, hogy mit kérnek: egyharmadával csökkentett büntetést, pénzbüntetést, szabadságvesztést, mely csak akkor indítványozható, ha mértéke a csökkenés után a két évet nem haladja meg.⁴⁸

⁴⁵ Farkas Á.: i.m. 511. o.

⁴⁶ Pusztaí L.: Az új olasz büntető eljárás törvény a hazai kodifikáció nézőpontjából. Magyar. Jog. 1981. 4. sz. 239. o.

⁴⁷ Farkas Á.: i.m. 512. o.

⁴⁸ Pusztaí L.: i.m. 241. o.

Attól függően, hogy a megállapodást mikor terjesztik a bíró elé, külön ülésen, előkészítő ülésen, előkészítő tárgyaláson vagy főtárgyaláson dönt annak elfogadásáról. Ha a bíró úgy ítéli meg, hogy elegendő ténybeli alap van a vádemeléshez, és a terhelt megállapodása önkéntes volt, illetve a kért büntetés nem akadályozza a társadalmi rehabilitációját, akkor elfogadja a megállapodást.

Fontos tény, hogy az olasz vádalkunál a bírónak *nincs mérlegelési joga*, az indítvánnyal vagy egyetért, vagy egészen elutasítja. A bíróság az iratok alapján vizsgálja meg a jogi minősítést és az ügy körülményeinek (enyhítő, súlyosító) felek általi mérlegelését, és akkor fogadja el az indítványt, ha ezeket helyesnek tartja. A bíró az elé terjesztett akták alapján tehát csak azt vizsgálhatja, hogy a felek ügyét helyesen ítélték-e meg, illetve az előírányozott büntetés megfelelő-e a jogi előírásoknak.

Németországban a vádalkut nem felülről jövő reform vezette be, hanem hosszú évek során szokásjogi jelleggel működött. A helyzetet nehezítette, hogy nem volt egyetértés a meggyezés fogalmát és elnevezését illetően sem.⁴⁹ Éppen ezért a fellebbezési bíróságok és Szövetségi Legfelsőbb Bíróság kezdte némi képp szabályozni azáltal, hogy az egyes esetekben elvi értékű állásfoglalásokat tett.

Németországban a meggyezésnek (amely folytatható tárgyalás előtt és tárgyalás idején is) három típusa különböztethető meg:

Az első forma, amikor az ügyész *mellőzheti a vádemelést* a kevésbé súlyos bűncselekmények esetén, ha az elkövető bűnössége csekély fokú, és a társadalomnak nem fűződik érdeke az elkövető büntetőjogi felelősségre vonásához. Az ilyen ügyekben az ügyész felajánlhatja a védőnek, ha a vádlott, pl. bizonyos pénzüsszeget fizet valamely jótékonyági szervezetnek, akkor ezzel befetjezi az eljárást.⁵⁰

A meggyezéses eljárás gyorsan elterjedt, és az alkudozás kerete túllépte a csekély fokú bűncselekményi határt, mert előfordult már 100000 DM kárt okozó bűncselekmény is az ilyen formán elintézett ügyek között.⁵¹ Az alku az ügyész és a védő között zajlik, a vádlott nem vesz benne részt. Számára az előnyt az jelenti, hogy elkerülheti az eljárással járó terheket. A bíró jóváhagyására szükség van, melyet gyakorlatilag fenntartás nélkül megad.⁵²

A második esetkörbe a büntetőparancs tartozik, amelynek alkalmazását a német jogban majd az egyes külön eljárások nemzetközi összehasonlításánál elemzzük, mivel itt most csak a vádalkuhoz kapcsolódó nemzetközi megoldásokat vizsgáljuk.

⁴⁹ Absprache, Verständigung, Vereinbarung.

⁵⁰ Prof. Joachim, H.: A büntetőeljárás reformja Kelet- és Nyugat-Európában. Magyar Jog, 1993. 5. sz. 305. o.

⁵¹ Kertész L.: Megállapodás az elkövetővel. Belügyi Szemle, 1993. 10. sz. 21. o.

⁵² Prof. Joachim, H.: i.m. 305. p.

A harmadik forma a vádlott beismerő vallomáshoz köthető, leginkább ez hasonlít az amerikai vádalkuhoz. Az alkudozás a formális vádemelés előtt zajlik az ügyész és a védő között. A beismeréért cserébe az ügyész a vádat az elkövető által elkövetett különböző bűncselekmények közül egy cselekményre korlátozza, vagy pedig a tárgyaláson enyhébb büntetés kiszabását javasolja.⁵³

Az alkura lehetőség van a tárgyalás közben is. A nagy terjedelmű, bonyolult ügyekben, mikor az eljárás nagyon hosszúnak ígérkezik, a vádlott dönthet úgy, hogy a tárgyalás elején, amikor a bíró kihallgatja, még nem tesz beismerő vallomást, az ügy előrehaladtával azonban megéri az alkura.

A vádalku, annak ellenére, hogy széles körben elterjedt, nem része a büntetőeljárás törvénynek. Ebben közvetve állást foglalt a Legfelsőbb Bíróság, mikor a meggyezés törvényessége mellett szállt síkra azzal, hogy helyt adott a fellebbezésnek abban az esetben, mikor a bíróság, ítéletében túllépte a büntetési fételek azt a határát, melyet a meggyezés alkalmával ígért.⁵⁴

A német jogtudósok egy része azzal indokolva bírálja az ügyek elintézésének ezt a meggyezéses módját, hogy az eljárás alapelveivel nincs összhangban, és túl nagy nyomást jelent a vádlott számára. A német bírák, ügyészek és védők többsége azonban támogatja az alkut, ezért a gyakorlatban tovább is alkalmazzák,⁵⁵ annál inkább, mert a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy nem törvényellenes a meggyezés, ha egyébként megfelel az alkotmányos elveknek.⁵⁶

A vádalku kapcsán azonban fontos kiemelni, hogy nem mellőzendő a vádalku ellenzői álláspontjainak az ismertetése sem, így Albert W. Alschuler⁵⁷, aki azt az esetet hozta fel, amelyben egy bíró kifejtette a fölé tanácsot kérő ügyvédnek az általa követett elvet. Eszerint, ha a vádlott nagyon nem akar meggyezni, és ragaszkodik a tárgyaláshoz, akkor kétszer olyan hosszú büntetést fog kiszabni, mert kölcsönösen veszítenek egymás idejét. Kétségtelenül súlyos nyomásgyakorló hatása van tehát a bírói részvételnek: ha a vádlott ugyanis látja, hogy a bíró mindenképpen alkut akar, akkor félő, hogy azért megy bele az alkuba, mert attól tart, tárgyalás esetén súlyosabb büntetést kap.

⁵³ u.o.

⁵⁴ Kertész L.: i.m. 18. o.

⁵⁵ Prof. Joachim, H.: i.m. 305. p.

⁵⁶ Kertész L.: i.m. 18. o.

⁵⁷ Alschuler, A. W.: Implementing the criminal defendant's right to trial: Alternatives to the plea bargaining system. The University of Chicago Law Review, 1983, Vol. 50, 1938-1956 in: Tarr-Ágnes: A vádalku szabályozásának egyes kérdései. In: Tanulmányok dr. Kováts Andor professzor születésének 120. évfordulójára. Debrecen, 2004. 158. o.